

SNP Dalane

Arbeidsgruppe: Mat, fiskeri og landbruk

ARBEIDSGRUPPENS DELTAKERE	2
SWOT-ANALYSE	3
UTFORDRINGER – FISKERI / HAVBRUK	8
UTFORDRINGER – LANDBRUK	8
UTFORDRINGER – MAT.....	9
HOVEDMÅL.....	9
STRATEGIER	10
1 STRATEGI FOR ØKNING I ANTALL FISKERIRELATERTE BÅTANLØP TIL EGRSUND HAVN	10
1.1 Delstrategi 1: Forbedret infrastruktur	10
1.2 Delstrategi 2: Markedsføring og forbedring av tjenestetilbud	10
1.3 Delstrategi 3: Samordning av regelverk / kontrollregime	10
2 STRATEGI: ETABLERING AV LANDBASERT HAVBRUK I REGIONEN	11
3 STRATEGI: ETABLERING AV NY(-E) SJØMATBEDRIFT(-ER) I REGIONEN	11
4 STRATEGI: ETABLERING AV FISKERIFAGLIG OPPLÆRING I REGIONEN	11
5 STRATEGI: ØKT FOU-RETTET DELTAKELSE INNEN FISKERI- OG HAVBRUK	12
OVERORDNET TILTAK PÅ TVERS AV NEVNTE STRATEGIER (INNENFOR FISKERI / HAVBRUK / SJØMAT):.....	12
6 STRATEGI: ØKT TILGANG TIL BUTIKKER/KJEDER FOR MINDRE PRODUKSJONSBEDRIFTER	12
7 STRATEGI: KOMPETANSEHEVING I LANDBRUKET	13
8 STRATEGI FOR PRIMÆRPRODUKSJON	13
9 STRATEGI FOR REKRUTTERING	14
10 STRATEGI FOR Å ØKE STATUS	15
11 STRATEGI FOR TILLEGGSNÆRINGER I LANDBRUKET	15

Kommentar fra gruppeleder til selve planarbeidet:

Gruppen mener at det ville styrket planarbeidet vesentlig om det forelå en "situasjonsbeskrivelse" / "analyse" / bakgrunnsinfo innen hvert av funksjonsområdene enten i forkant av selve planarbeidet, eller som en del av prosessen med planarbeidet. Dette ville gjort arbeidet både mindre krevende og mer treffsikkert / kvalifisert.

Eksempel fiskeri: Hva er status for fiskerinæringa i Egersund / Dalane i dag, og hvilke trender er det vi ser / har sett? Hvor mange sysselsatte fiskere er det i dag, hvor mange var det for fem, ti, femten år siden...og hva skyldes endringen? Hvor mange båtanløp... tonnasje... hvilke fiskeslag landes... næringsstruktur fiskerirelaterte bedrifter – hvilke endringer har vi sett den siste perioden... Hvorfor har vi ikke et hvitfiskanlegg i byen i dag... etc. Både for å kunne planlegge godt, og ikke minst – for at beslutningstakere / politikere skal kunne gjøre kvalifiserte vedtak så er det naturlig nok viktig at beslutningsgrunnlaget er solid.

For å "bøte på dette" så ville det være fornuftig at det under utarbeidelse av tiltaksplan for hvert av funksjonsområdene ble jobbet fram omtalte "situasjonsbeskrivelse". Med andre ord – vi mener at den delen av planarbeidet som er knyttet til analysen av "Hvor er vi" innefor hvert av funksjonsområdene kan styrkes.

For fiskeri / sjømat sin del så spiller gruppa inn at det kunne vært fornuftig med et tettere næringssamarbeid med Sirevåg havn / Hå kommune...

Når det gjelder ANSVAR så presiserer gruppa at selv om vi fører opp kommuneleddet som ansvarlig på mange av tiltakene, så er det ikke slik at næringa sjøl ikke skal bidra. Men, et felles organ må ha et koordinerende ansvar og det mener vi at det er fornuftig at legges til enkeltkommuner eller kommuner i fellesskap. Om ansvaret faller på kommuneadm.,

næringsutvikler, næringssjefen eller den foreslåtte nyoppretta næringsutviklerstillingen for fiskeri / havbruk / hav får det tas stilling til i neste omgang. Næringsaktørene må selvfølgelig være viktige bidragsytere, men navngiving av disse i en plan som dette kan ikke være aktuelt slik vi ser det.

Arbeidsgruppens deltakere

Mat, fiskeri og landbruk (MAT)		
Frank Emil Moen – Leder	Egersund Aqua	Eigersund
Steinar Nordvoll – Sekretær	Jordbrukssjef - Eigersund kommune	Eigersund
Gerd Siqveland Engelsgjerd	Jordbrukssjef i Bjerkreim kommune	Bjerkreim
Kolbjørn Rogstad	Tess Egersund AS	Eigersund
Eli Serigstad	Fylkesmannens landbruksavdeling	Stavanger
Eirin Roaldsen	Roaldsen AS	Eigersund
Stein Pettersen	Bondelaget	Bjerkreim
Livar Valdemarsen	Egersund Trål	Eigersund
Erling Skåtøy	Fiskarlaget	Sokndal
Roald Ripland	Dalane Brygghus	Eigersund
Johannes Hegdal	Sakse Gårdsmat	Sokndal
Erik Ludvigsen	Fiskeridirektoratet	Staten
Gunnar Gunnarsson	Mattilsynet	Eigersund
Monica Langeland	Mørenot, daglig leder	Eigersund
Monica Vedø Tjessem	Resturanteier	Sandnes
Sigbjørn Hofsmo	Bondelag	Lund
Tron Skjefrås	Bondelag	Sokndal
Kjell Ivar Ueland	Røysland Gard	Bjerkreim
Ragnhild Espeland	Innovasjon Norge	Stavanger
Anne Siri Høiland	Leder NCE Culinology	Stavanger
Hans-Petter Tønnessen	Skogbrukssjef	Eigersund

Kommentar angående SWOT-analysene på de neste sidene: Vi er klar over at disse ikke skal inngå i selve SNP-en, men velger likevel å la de stå til informasjon for styringsgruppa. Vi legger likevel til at punktene som angis i SWOT-analysene er innspill som har vært opp til drøfting – men, som ikke nødvendigvis hele gruppa stiller seg bak.

SWOT-analyse

Faggruppe: Mat, fiskeri og landbruk

Analyseområde: Fiskeri / havbruk

	STYRKER	SVAKHETER
SLIK DE OPPELVES FOR DALANE I DAG	<ul style="list-style-type: none"> - Nærhet til store markeder i Europa! - Veldrevet havn med godt renommé: høyt servicenivå, god kapasitet, gode utvidelsesmuligheter og kort innseiling. - Nærhet til betydelige fiskeressurser. - Mange fiskerirelaterte bedrifter => konsern med lang erfaring og høy kompetanse. - Egersund er et godt "merkenavn" innen fiskeri / marin virksomhet. - Del av matfylket Rogaland: Måltidets hus – med mye kompetanse og satsing også innen blå sektor! - Del av teknologifylket Rogaland (flere sentrale leverandørbedrifter til både havbruk og fiskeri) - "Sentralt" sted å bo – (sammenlignet med mange andre fiskerikommuner) kort vei til folkerike områder og til Europa. - Sentrale forvaltningsorgan plassert i Egersund (Fiskeridirektoratet og mattilsynet). 	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastruktur (regionen trenger bedre veier). - Mangler slipp / dokk til større båter. - Ulikt kontrollregime (opplever at kontrollen er hyppigere / strengere enn i konkurrerende havner – særlig i forhold til Danmark). (Uenighet internt om dette punktet, flere mener at streng kontroll vil på sikt bli et fortrinn for norsk fiskerinæring generelt.) - NOX-avgift i Norge => flere båter velger Danmark. (Også her er det en mindre uenighet internt i gruppa. NOX-avgiftssystemet er nå kommet i akseptable former og justeringene som er gjort applauderes av fiskerinæringen og de 13 andre næringene.) - Ingen fiskerifaglig utdanning lokalt => vanskelig å få tak i arbeidskraft med fiskerifaglig fagbrev. - Ingen primærproduksjon innen havbruk. - Begrenset / liten profilering av Egersund Havn på messer o.l. - Lite kommunal markedsføring av tilgjengelig næringsareal. - Tilsynelatende liten grad av innovasjon / FoU-virksomhet og begrenset endringsvilje / tilpasningsevne – få som tenker nytt og dristig... - Kommunen(e) har vist liten eller ingen vilje til å fokusere på økt innsats for etablering/bevaring av fiskerimiljøet(ene)

	MULIGHETER Potensielle muligheter som kan/bør ivaretas	TRUSLER Potensielle trusler eller hindringer
POTENSIELLE UTFORDRINGER	<ul style="list-style-type: none"> - Etablere landbasert matfiskproduksjon med påfølgende slakteri-, foredling og biproduktindustri. - Gjøre Egersund Havn enda mer attraktiv for fiskeflåten => utnytte Holevik - Tilby fiskerifaglig utdanning på videregående nivå. - Rom for flere kystfiskere (?) - Mottak og foredling av hvitfisk (både fangst og landbasert havbruk) - Utnytte "nye" fiskearter / ressurser - Øke andel lokale fiskere - Regionalt utviklingsarbeid: <ul style="list-style-type: none"> o Utnytte nærheten til kompetansemiljøene knyttet til Måltidets hus i Stavanger. o Utnytte nærheten til ledende aquakulturbedrifter og kompetansemiljø (teknologi / fôr / prosess). - Utnytte ferskvannsressursene i regionen til biologisk produksjon. 	<ul style="list-style-type: none"> - Oppbygging av en landbasert havbruksindustri krever relativt sett store investeringer - Høy konkurranse med andre havner, særlig Danmark, - NOX-avgift => flere velger Danmark - Redusert ressurstilgang på tradisjonelle arter krever omstilling => kan føre til færre anløp og mindre aktivitet i havna => dårligere service - Liten interesse for fiskerifaglig utdanning - Tilgang til hvitfisk fra fangst er per i dag begrenset - Bekymring for at statlige / regionale forvaltingsorgan lokalisert i Egersund medfører hyppigere kontroller og strengere håndheving. (Uenighet om dette punktet - kontroll og streng håndheving vil være et fortrinn for norsk fiskerinæring overfor stadig mer kresne forbrukere og matmyndigheter i andre land, og styrke norsk fiskeeksport. At det er statlige/regionale forvaltningsorgan i Egersund vil uten tvil være med å trygge Egersund sin posisjon som en sentral fiskerihavn.) - Internasjonal / nasjonal lavkonjunktur påvirker utviklingen negativt også lokalt.

SWOT-analyse

Faggruppe: Mat, fiskeri og landbruk

Analyseområde: LANDBRUK

	STYRKER	SVAKHETER
LIK DE OPPLEVES FOR DALANE I DAG	<ul style="list-style-type: none">• Svært godt fagmiljø for sau og melkeproduksjon• Bedriften Nortura, betydning for fagmiljø• Store arealressurser (innmarksbeite og utmarksbeite) gir gode muligheter for beitedyr.• Aktuelt med etablering av besetninger for høner/kyllinger pga. mindre smittepress pga. store avstander mellom bruk.• Nedgangstider i næringslivet bra for landbruket. Mer satsing på tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer.• Variert og vakkert natur- og kulturlandskap fra sjø til hei er en styrke for gårdsturisme reiselivet generelt.• Mye kulturarv• Matfylket Rogaland er en styrke for landbruket• Planteskogen trives svært godt i Dalane, og hogst av eldre planteskoger viser svært god kvalitet og kvantitet.• Det største biobrenselanlegget i Rogaland basert på skogsflis brenner nå for fullt på Lagård i Eigersund.• En god infrastruktur vil ofte føre til en miljøvennlig transport. En kan få med seg et større kvantum.	<ul style="list-style-type: none">• Lavt inntektsnivå i landbruksnæringen• For lav status å være bonde• Rekrutteringsproblemer. Til nå har Bjerkreim vært forholdsvis forskånet fra dette. En antar at spesielt Bjerkreim kan få problemer framover mot 2020, spesielt på melk.• Mye gamle driftsbygninger• For få støttespillere utenom næringen.• For mange enkeltstående bondeorganisasjoner.• Mangel på samarbeid om felles beiting i Dalane. Fellesbeiting helst i Sirdal, Åseral og Knaben.• Mye leiejord• Ulike utfordringer innad i Dalane. Ulike kulturer. Mange heltidsbruk i Bjerkreim og mye småbruk i Sokndal.• Tradisjonsbundet landbruk med melk og sau.• Infrastrukturen på det offentlige veinettet er ofte det skogsnæringen/transportnæringen sliter mest med.• Flaskehalsen som bruer, aksellast og vogntog lengdebestemmelser kan i verste tilfeller hindre økonomisk utnyttelse av store tømmerkvanta.

	MULIGHETER Potensielle muligheter som kan/bør ivaretas (og hvilke tiltak som kan/bør iverksettes)	TRUSLER Potensielle eksterne trusler eller hindringer ved gjennomføring av skisserte muligheter
POTENSIELLE UTFORDRINGER	<ul style="list-style-type: none"> • Mye ferskvann med innlandsfisk som kan foredles/selges • Økologisk landbruk og Citta Slow • Store muligheter med ammekyr og sau pga. store beiteressurser. • Bioenergi • Juletre • Bærekraftig reiseliv/gårdsturisme (store turmuligheter i Dalane) • Inn på tunet (mange ledige bygninger og store behov i omsorgssektoren). Sikrere inntekter enn gårdsturisme. • Matfylke Rogaland. Høy kompetanse på mat i Rogaland. Kan bidra til økt kvalitet på kjøtt. En kan satse på videreforedling med kortreist mat. Mer spesialproduksjon og større mangfold. Krever større aktører. • Få tilbake avløserjobb som valgfag i skolen. Kan bidra til å få flere til arbeide som avløsere. Sikrer bonden mer fritid. • Politisk næring – gir større muligheter for sikrere inntekter. Det gir mer forutsigbarhet. • Næringsutvikling, nettverksbygging og videreforedling styrker miljøet i landbruket og tar vare på kompetansen på produksjon og kultur. Det kan være aktuelt å ha ett nettverk av kulturgårder. • Økt fokus på skogsplanting jmf. Kystskogmeldingen (2008). • Utbedring av flaskehalser på det offentlige veinettet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rekruttering • For dårlig økonomi til lønne arbeidskraft godt nok. • Mangel på avløserhjelp • Stadig skiftende regelverk som bøndene må tilpasse seg. • Endret landbrukspolitikk kan føre til svekkede næringsvilkår. • Ny WTO-avtale kan føre til økt import og svekkede næringsvilkår. Økt import av rimelige varer øker presset på norske produkter. Økt import bidrar også til økt risiko for sykdom på folk og dyr. • Oppgangstider i næringslivet kan virke negativt for landbruket. Flere slutter eller reduserer produksjonen og tar seg godt betalte jobber utenom bruket. • Flått er en trussel både økonomisk og dyrevelferdsmessig for landbruket i Dalane. • Nedbygging av dyrka jord er en trussel for landbruket i Dalane • Andre steder i landet har det nå blitt tillatt med vogntoglengder på 22 m. Her i Dalane er det fortsatt flere offentlige veier som ikke tillater transport med 18 m vogntoglengde. Transportkostnadene fram til kai blir dermed ofte 100 kr. dyrere i Dalane. Da industrien oftest må ta disse ekstrakostnadene, er det innlysende hvor industrien kjøper sitt virke. • For å lykkes med bioenergi i framtiden, er det viktig å få bruk av bioenergi inn i overordna langsiktige kommunale planer. I dag er en for avhengig av meningen den kommunale planleggeren har.

SWOT-analyse

Faggruppe: Mat, fiskeri og landbruk

Analyseområde: MAT

	STYRKER	SVAKHETER
SLIK DE OPPLEVES FOR DALANE I DAG	<ul style="list-style-type: none">- tilgang til gode og kvalitative råvarer- Råvareprodusenter med lang erfaring og god erfaringer.- Samhold mellom produsenter når de etablerer noe sammen.- Matproduksjon er fremtidsrettet	<ul style="list-style-type: none">- ingen/få foredlingsanlegg satser på å etablere seg i regionen- Lite stolthet til regionens fortrinn og særegenheter- Lite samarbeid- Lite finansielle insentiver for å starte foredling
	MULIGHETER Potensielle muligheter som kan/bør ivaretas (og hvilke tiltak som kan/bør iverksettes)	TRUSLER Potensielle eksterne trusler eller hindringer ved gjennomføring av skisserte muligheter
POTENSIELLE UTFORDRINGER	<ul style="list-style-type: none">- økt foredling ved bruk av regionens tilgang på gode råvarer- knytte opplevelser til matproduksjon (gårdsbruk og fiske)	<ul style="list-style-type: none">- Samarbeid: lite samarbeid internt og mellom kommunene.- Kjedemakt: salg av produkter kommer ikke inn i kjedeporteføljen.

Utfordringer – Fiskeri / havbruk

Identifiser kortfattet hvilke utfordringer Dalane-regionen står overfor i arbeidsgruppens ansvarsområde.

Utfordringer knyttet til fiskeri / havbruk:

- Opprettholde / øke Egersund Havns konkurransevne med hensyn til både innenlandske og utenlandske fiskeriaktører.
- Tilrettelegge god adkomst til/fra Egersund havn.
- Styrke kompetansen innen fiskerifag.
- Øke status til fiskerinæringa.
- Tilrettelegging for etablering av ny næringsvirksomhet innen fiskeri / havbruk.
- Øke graden av lokal innovasjon / FoU-virksomhet og fokus på endringsvilje / tilpasningsevne.
- Skiftende ressurstilgang til ulike arter - både "gamle og nye" - fordrer ei tilpasningsdyktig næring med god omstillingsevne.
- Bedre utnytte nærheten Egersund havn har til de store eksportmarkedene.
- Utnytte at Dalane er en region i matfylket Rogaland, og dra veksler på den kompetanse som er knyttet til Måltidets hus.

Utfordringer – landbruk

Rekrutteringsproblemer av bønder og avløsere

En kan forvente en nedgang i antall primærprodusenter i Dalane (- 18 produsenter pr år i 12 år = 216 produsenter). Avgangen bør ikke være større. Årsaken til nedgang i antall primærprodusenter er rasjonaliseringen i landbruket blant annet ved at arbeidskraft er erstattet med kapitalkrevende investeringer. Nedgang i primærprodusenter kan føre til tap av arbeidsplasser i andre yrker. Det kan også få følger for bosetting, områder for rekreasjon og friluftsliv og et åpent kulturlandskap.

Kompetanseutvikling og nettverk i landbruket. Nødvendig for nyskaping og omstilling i tilleggsnæringer og i tradisjonelt landbruk.

Infrastruktur. Mange offentlige veier som ikke tillater transport med 18 m vogntoglengde. Flaskehalsen som bruer, aksellast og vogntoglengdebestemmelser kan i verste tilfeller hindre økonomisk utnyttelse av store tømmerkvanta. Flaskehalsen kan også medføre problemer for transport av jordbruksprodukter.

Kulturlandskap og utmark gror igjen. Mye utmarksressurser som ikke blir utnyttet. Mangel på samarbeid om felles beiting i Dalane, spesielt i Eigersund, Sokndal og Lund. Fellesbeiting mest vanlig i Sirdal, Åseral og Knaben.

For lite videreforedling av råvarer. Rom for større mangfold og mer produktinnovasjon.

Tradisjonsbundet landbruk og lite tilleggsnæringer. Kommunen må arbeide aktivt med næringsutvikling.

Ingen vekst i primærproduksjonen fra Dalane.

Lavt inntektsnivå i landbruket. Forskjellen mellom bøndenes og vanlige arbeidstakers inntekter øker.

Det er også store sprik i inntekter/lønnsomhet mellom bruk. Her er det et stort potensiale til forbedring.

For lite videreforedling av råvarer i skogbruket. En har store muligheter til å foredle sagtømmeret i Dalane, dvs. sage opp tømmeret her. Massevirke, dvs. tømmer med dårlig

kvalitet som ikke holder kvalitetskravene til sagbrukene, kan på litt sikt tenkes brukt til bioenergi. Situasjonen i dag er at det ”importeres” mye vedtømmer fra Agderfylkene til Sør-Rogaland.

Granfelta avvirkes for tidlig, og en del av hogstfelta tilplantes ikke.

Å få riktige provenienser på plantemateriellet tilpasset vårt klima er en utfordring.

Øke tilgjengeligheten til skogarealene. Veidekningen er ca 50% av ønsket tetthet på skogarealet.

Det er for få skogkulturarbeidere

Utfordringer – Mat

Å tenke hele verdikjeden fra råvare til forbruker, og sørge for en god samhandling mellom de forskjellige partene i verdikjeden samt på tvers mellom etablerte bransjer.

Mange (mindre) produksjonsbedrifter har store utfordringer i forhold til å få avtaler med kjedene/butikkene, dvs. få produktene inn i butikk.

Hovedmål

Øke verdiskapningen og mangfoldet i havbruk, fiskeri og landbruk basert på en bærekraftig utvikling.

MÅLSETTINGER FOR GJELDENDE SNP-PERIODE

(innspill til funksjonsområdet fiskeri / havbruk):

1. Den relative andel av fiskerirelaterte landinger / båtanløp til Egersund havn må som et minimum opprettholdes, aller helst økes i løpet av planperioden.
2. For regionen vil det være viktig at ”beredskapen” for å utnytte eventuell økt tilgang til både tradisjonelle og nye arter er så gode som mulig.
3. Det settes i drift minst to landbaserte havbrukssanlegg for marine arter i regionen.
4. Det settes i drift minst en bedrift innen hvitfisk (mottak / foredling og ev. slakteri).
5. Det etableres en bedrift for behandling/videreforedling av biprodukter fra fiskeri-og havbruksvirksomhet.
6. Det etableres et opplæringstilbud innen fiskerifaglig utdanning.
7. Lokale næringsaktører innen havbruk / fiskeri øker sin deltakelse i FoU-rettet virksomhet i perioden.
8. Næringsaktører / offentlig sektor i deltar i minst to IFU (industriell forsknings- og utviklingskontrakter) og / eller OFU (offentlig forsknings- og utviklingskontrakt) og / eller Marint Verdiskapingsprogram knyttet til mat, fiskeri og/eller havbruk.
9. Det etableres en besøks og ekskursionsordning for barnehager og skoler for å informere/inspirere og spre kunnskap om betydningen fiskeri, havbruk og havnen har betydd, og betyr for regionen.

Strategier

1 Strategi for økning i antall fiskerirelaterte båtanløp til Egersund havn

For å oppnå økt verdiskapning og øke mangfoldet innenfor fiskeri spesielt er det etter plangruppas mening svært viktig å fokusere på tiltak som vil styrke Egersund havn som fiskerihavn.

1.1 Delstrategi 1: Forbedret infrastruktur

Enten det gjelder fiskerirelatert virksomhet eller annen havnevirksomhet er det helt nødvendig at atkomst til / fra Egersund havn er konkurransedyktig.

Tiltak:

1. Etablere jernbaneforbindelse mellom Eigestad og Langholmen Egersund havn.
(KOORDINERENDE ANSVAR: Eigersund kommune / Næringssjefen i Dalane)
2. Utbedring av riksveinettet mellom havna og stamveinettet for å etablere Egersund som en stamnetthavn.
(KOORDINERENDE ANSVAR: Eigersund kommune / Næringssjefen i Dalane)

1.2 Delstrategi 2: Markedsføring og forbedring av tjenestetilbud

For at fiskeriflåten skal oppleve Egersund havn som attraktiv er det helt sentralt at havna opprettholder dagens tjenestetilbud og i tillegg evner å tilby nye attraktive tilbud. Videre er det viktig at havna markedsføres som den utmerkede havn den er og at det arbeides systematisk for å samordne markedsføringen på tvers av bedriftene.

Tiltak:

3. Etablere slipp som betjener både små og større båter
(KOORDINERENDE ANSVAR: Eigersund kommune)
4. Samordning av markedsføring – kommunen inn som ansvarlig / aktiv aktør
(KOORDINERENDE ANSVAR: Eigersund kommune)

1.3 Delstrategi 3: Samordning av regelverk / kontrollregime

Fiskeflåten møter ulike regelverk og kontrollregimer i Norge og i internasjonale havner (først og fremst Danmark). Næringsaktører hevder på bakgrunn av dette at betingelsene for levering og bunkring er bedre i Danmark enn i Norge, og at det derfor er formålstjenelig for mange å velge en dansk havn framfor Egersund havn.

Tiltak:

5. Det gjennomføres en utredning som har som mål å kartlegge eventuelle forskjeller i konkurransevilkår mellom dansk havn og norsk havn. Utredningen skal foreslå tiltak som kan styrke Egersund havns konkurransevilkår på bakgrunn av forskjeller i regelverk og dermed bidra til at flere båter velger Egersund havn framfor en dansk havn.
(KOORDINERENDE ANSVAR: Eigersund kommune)

2 Strategi: Etablering av landbasert havbruk i regionen

Havbruksnæringa er i endring, - teknologiutviklingen baner vei for kostnadseffektiv og bærekraftig produksjon av fisk på land gjennom bruk av resirkuleringsteknologi. Regionen har i dag ingen primærproduksjon innen havbruk. Kort vei til de store markedene i Europa og allerede veletablerte fiskeribedrifter i Egersund legger forholdene meget godt til rette for en ekspansiv utvikling.

Tiltak:

6. Utarbeide havbruksplan for Dalaneregionen som har som hovedmål å kartlegge hvilke arealer som er mulige å tilrettelegge for etablering av landbaserte havbruksanlegg. Havbruksplanen bør også vurdere mulighetene til havbruk generelt, så som logistikk, egnethet, marked, kompetanse, tilgang på risiko kapital m.v.
(KOORDINERENDE ANSVAR: Eigersund og Sokndal kommune)
7. Ved konkrete planer om nyetablering før rullering av kommuneplan, åpne for omregulering av arealer utenfor kommuneplanrulleringen.
(ANSVAR: Eigersund og Sokndal kommune)

3 Strategi: Etablering av ny(-e) sjømatbedrift(-er) i regionen

Det er i dag ingen foredling av hvitfisk i Egersund. Under forutsetning av at det etableres landbasert matfiskproduksjon i regionen så ligger det godt til rette for å utnytte potensialet som en løpende, sesonguavhengig stabil høykvalitets produksjon av fisk vil kunne gi av råvarer. Et etablert hvitfiskanlegg vil også kunne ta i mot leveranser av villfanget fisk og dermed bidra til å øke mangfoldet i Egersund havn. Ut over selve fiskefileten så ligger det et betydelig potensial i utnyttelse av biprodukter (hode, innmat og ryggspytle).

Tiltak:

8. Kartlegge mulig lokalisering og forutsetningene for realisering av et kombinert mottak, slakteri og foredlingsanlegg for hvitfisk i regionen.
(KOORDINERENDE ANSVAR: Eigersund og Sokndal kommune)
9. Kartlegge mulig lokalisering og forutsetningene for realisering av et anlegg for utnyttelse av biprodukter fra fiskeri / havbruk.
(KOORDINERENDE ANSVAR: Eigersund og Sokndal kommune)

4 Strategi: Etablering av fiskerifaglig opplæring i regionen

Regionen mangler i dag fiskerifaglig utdanning. En framtidsrettet satsing på fiskeri, havbruk, sjømatforedling og biproduktutnyttelse krever kompetente medarbeidere. Det har vist seg vanskelig å etablere et fullverdig, stabilt fiskerifaglig utdanningstilbud i Dalane. Men, ny undervisningsteknologi åpner sammen med opprettelsen av Dalane Studiesenter opp for tilrettelegging av flere desentraliserte tilbud både på videregående og høyere nivå.

Tiltak:

10. Det etableres et tilbud om fagopplæring innen fiskerifag / havbruk på videregående nivå gjennom et samarbeid med Rogaland fylkeskommune.
(KOORDINERENDE ANSVAR: Næringsjefen i Dalane i samarbeid med Fiskerifaglig opplæringskontor i Rogaland)
11. Hvis utviklingen med hensyn til havbruk / slakteri / foredling / biprodukter skulle tilsi det, så etableres det et ordinært fiskerifaglig videregående tilbud gjennom Dalane videregående skole.
(ANSVAR: Dalane videregående skole / Rogaland fylkeskommune)

5 Strategi: Økt FoU-rettet deltakelse innen fiskeri- og havbruk

Bedrifter i Dalane deltar tilsynelatende i liten grad i FoU-virksomhet (forsknings- og utviklingsarbeid) og utnytter i liten grad de støtteordninger som administreres av Innovasjon Norge. Særlig er det viktig at regionen utnytter den kompetanse som er samordnet i Måltidets hus.

Tiltak:

12. Det arbeides systematisk for å stimulere / hjelpe / orientere regionale fiskeri- / sjømatbedrifter til å inngå i / søke om FoU-rettete prosjekter gjennom samarbeid med andre bedrifter og forskningsmiljøer.
(KORDINERENED ANSVAR: Eigersund og Sokndal kommune)

Overordnet tiltak på tvers av nevnte strategier (innenfor fiskeri / havbruk / sjømat):

De fleste nevnte tiltak fordrer en betydelig innsats av involverte kommuner, - for virksomhetsområdet fiskeri og havbruk i første rekke Eigersund og til en viss grad Sokndal. Etter arbeidsgruppas mening så er det behov for å opprette en stilling som kan jobbe systemrettet med fiskeri-, sjømat- og havbruksspørsmål på vegne av både kommuner og næring (de tiltak hvor ansvar er angitt KOORDINERNT ANSVAR: Eigersund og Sokndal kommune). Til sammenlikning har landbrukssektoren flere lokale offentlige stillinger (landbrukssjefer, skogbruk m.fl.) som dekker landbrukets behov. Det er ingen lokale offentlige stillinger som dekker tilsvarende behov for fiskeri- havbruk- og sjømatnæringene. Det kan vurderes om det skal settes som kriterium at minst halve stillingen skal finansieres gjennom initiering av prosjekter som skal ivareta nevnte målsetninger / tiltak ved hjelp av prosjektmidler fra Innovasjon Norge (IFU / OFU / marint verdiskapingsprogram m.fl.). Stillingen bør ha et tett samarbeid med Næringsjefen i Dalane, Ipark Dalane / Kvernhuset, og knytte sterke bånd til ipark Stavanger og Måltidets hus.

Tiltak:

13. Det opprettes en stilling som næringsutvikler med virksomhetsområde fiskeri-, havbruk og sjømat i regionen.
(ANSVAR: Eigersund og Sokndal kommune)

6 Strategi: økt tilgang til butikker/kjeder for mindre produksjonsbedrifter

Tiltak

14. Felles innsalg til butikk og felles distribusjon for lettere å få mindre produksjonsbedrifter til å få avtaler med kjedene/butikkene.

Tiltak

15. Lage en ny matkjede for spesialmat over hele landet. Ansvar: Næringsaktører og kommunene i Dalane. Kommunenes bidrag må være tilrettelegging og koordinering.

7 Strategi: Kompetanseheving i landbruket

Tiltak

16. Avløserkurs på skolen. Å ha avløserkurs på skolen som valgfag vil få flere unge interessert i landbruket. De kan få allsidig praksis. Det kan til tider være vanskelig å få tak i avløsere ved ferie, fritid og sykdom i landbruket. Slik sett kan opplæring av avløsere også bidra til å avhjelpe dette. Ansvar: skolekontor, landbrukskontor, bondelag.

Tiltak

17. Sterkere satsing på agronomfag for å styrke den generelle kompetansehevingen i landbruket. Kravet til kompetanse, ferdigheter og aktsomhet i landbruksbedriftene er stort. Dette kan være innen grønn omsorg, gårdsturisme, innen økonomi og driftsledelse, skjøtting av kulturlandskap og skogsdrift m.m. Kompetanse blir stadig viktigere framover og kan bli et konkurransefortrinn for den norske bonden hvis den brukes på en offensiv måte for å underbygge viktige satsinger og omstillinger i landbrukspolitikken. Midler til kompetanse vil også i all hovedsak falle inn i ”grønn boks”, og vil dermed kunne bli en viktig del av den framtidige landbrukspolitikken uansett resultatene av WTO-forhandlingene. Ansvar (Øksnevad og Lyngdal)

Tiltak

18. Sterkere satsing på etterutdanning og desentraliserte kurs (vinterlandbruksskolen /aktivt skogbruksskurs. Mange som overtar en gård har gjerne en ikke-landbruksfaglig utdanning. Disse har ikke råd til og tid til å ta en agronomutdanning. De kan satse på etterutdanning og desentraliserte kurs. De er viktig å heve og dokumentere kompetansenivået hos næringsutøvere innen landbruk og landbrukstilknyttede virksomheter. Ansvar: Vinterlandbruksskolen på Jæren og landbrukskontorene i Dalane.

8 Strategi for primærproduksjon

Tiltak

19. Prosjektet folkefjøsset på Jæren. Eigersund, Bjerkreim og Lund er med i dette prosjektet. Folkefjøsset på Jæren er et prosjekt som har til formål å bidra til fornying og modernisering av driftsbygninger for mjølkeproduksjon til akseptable kostnader. Det skal fokuseres på rimelige bygningstekniske løsninger som bønder flest har råd til å bygge. En håper prosjektet vil bidra til satsing og holde oppe eller øke volumet av melkeproduksjonen i Dalane. Ansvar: Landbrukskontoret i Bjerkreim og Eigersund.

Tiltak

20. Stimulere til flere produsenter og større besetningsstørrelser innen Ammeku-/storfeproduksjon. Det er et betydelig underskudd av storfekjøtt i Norge. En årsak til at det norske storfekjøttmarkedet er snudd fra å være i en overskuddsdekning til en situasjon med underdekning er den strukturendringen som har pågått i melkeproduksjonen. Antall melkekyr har blitt redusert betydelig de siste årene. Hovedvekten av norsk storfekjøtt stammer fra bruk med melkeproduksjon. Antall ammekyr er imidlertid på vei opp. Dalane er et område som egner seg godt til ammekyr. Her er mye innmarks- og utmarksbeite. Ammekuproduksjon har hatt en god inntektsutvikling de siste årene. Arrangere fagmøter: Ansvar: Bondelag, bonde- og småbrukarlag og landbrukskontorene i Dalane.

Tiltak

21. Stimulere til økning i produksjonsvolum på sau/lam (samme prosentvise økning

som fylkessnittet). Dalane er et område som egner seg svært godt til sau. Her er mye innmarks- og utmarksbeite. Mye utmarksbeite er ikke i bruk til dyrehold. Det er noe underdekning på sauekjøtt og saueholdet har hatt en god inntektsutvikling de siste årene. Sauetallet i Eigersund og Bjerkreim er i vekst, mens sauetallet i Lund og Sokndal har hatt tilbakegang. Arrangere fagmøter. Ansvar: Bondelag, bonde- og småbrukarlag og sau og geitelag og landbrukskontorene i Dalane.

Tiltak

22. Sette fokus på flaskehalsen i det offentlige veinettet. Stadig større biler nyttes i jord- og skogbruket. Det er to flaskehalsen i Eigersund. Dette er Koldalsveien, FV 56 hvor Tyslandsvadbrua stopper for kjøring av bil med henger, da den er smal og ikke er godkjent for tilstrekkelig akseltrykk. Fra Skolpura til Møgdal (FV 78 - Drangeveien) og videre med kommunal vei på Møgedalsveien er det heller ikke lovlig å kjøre med bil med tilhenger. Ansvar: Ordførerne i Dalane.

Tiltak

23. Stimulere til økt skogplanting. Det er mye areal i Dalane som egner seg for planting. Det er først og fremst store areal med dårlig bjørkeskog, men også en del snauareal. En kan ikke bare se på verdien i tømmerstokken. Skog i vekst binder CO₂. Skogen sørger også for et bedre klima, fine turområder med muligheter for plukking av bær og sopp og gode jaktområder. Det er viktig å arrangere skogdager for å få opp interessen. Ansvar: Landbrukskontorene i Dalane.

Tiltak

24. Stimulere til økt produksjon av juletre. Dalane er et område som egner seg godt til juletre dyrking. Ansvar: Landbrukskontorene i Dalane.

Tiltak

25. Stimulere til økt bruk av bioenergi. Det er viktig å få bruk av bioenergi inn i overordna langsiktige kommunale planer. Framtidige kommunale bygg og byggefelt bør ha utredningsplikt med hensyn på vannbåren varme. Ansvar: Kommunene i Dalane.

Tiltak

26. Etablering av fellesbeiter for sau/ungdyr i Dalane. Utnytte utmarka i nærområdet og ikke sende alle sauene til Sirdal, Knaben og Åseral. Hjelp til med å organisere beitelag og utvikle beiteplaner i utmarka i Dalane. Mange grunneiere som ikke har dyr holder ikke gjerdene sine lengre. Ved etablering av fellesbeiter blir det mindre problemer og utgifter med gjerdehold. Etablering av fellesbeiter kan bidra til å styrke samholdet og miljøet i næringen. Mest aktuelt i Sokndal, Eigersund og Lund. I Bjerkreim er det mye fellesbeiting av sau allerede. Ansvar: Landbrukskontorene i Dalane, bondelag og bonde- og småbrukarlag.

9 Strategi for rekruttering

Å få til overdragelse av landbruksvirksomheter til neste generasjon er avgjørende for å ha et levende landbruk i fremtiden og vil også være viktig for steders fremtid. Det er vanskeligere å skape helt nye arbeidsplasser i distriktene enn å videreføre allerede eksisterende. I tillegg gir denne virksomheten grunnlag for andre bedrifter, samtidig kan gårdsbruket være utgangspunkt for annen næringsvirksomhet. Dessuten er gårdene viktige som bosteder.

Tiltak

27. Støtte opp om lokale initiativ som møter, verekåring, mesterskap (saueklipping m.m). Ansvar: Ordførere, landbrukskontor, Bondelag- og bonde- og småbrukarlag.

Tiltak

28. Fadderordning. Ressurspersoner fra de beste brukene kan hjelpe andre bruk. Hovedmålet for fadderordningen overfor nye brukere må være ”å motivere gjennom eksemplets makt”. Derfor må det finnes fram til produsenter som er positive til gårdsdriften og kan inspirere andre. Ansvar: Bondelag, bonde- og småbrukarlag og landbrukskontor.

Tiltak

29. Praksisplasser/Praktikantordning. Dette gir opplæring og billig arbeidskraft. Praktikanten får en allsidig innføring i landbruk som vil være til stor nytte i den videre utdanning og jobb. Praksisplass er en fin mulighet til å finne ut om en trives med å jobbe i denne næringa. En får verdifull opplæring og kunnskap, samtidig som en tjener egne penger. Praksisplass i landbruket betyr at en skal jobbe hos en praksisvert i minst seks måneder, helst ett år. En vil få opplæring og rettleiding for å drive med praktisk landbruksarbeid. Praksisverten kan være gårdbruker, gartner, skogbruker eller jobbe med nye typer næringer innen landbruket. For å få en mest mulig allsidig opplæring på flere områder (for eksempel skogbruk og melkeproduksjon), kan det være aktuelt å jobbe hos to eller flere praksisverter i praksisperioden. Praksisverten får tilskudd og opplæring for å ha praktikant og praktikant får lønn i praksisperioden. Landbruksforvaltningen i kommunen kan formidle kontakt mellom interesserte praksisverter og praktikanter. Ansvar: Bondelag, bonde- og småbrukarlag og landbrukskontor.

Tiltak

30. Organisasjonsarbeid – ”engasjere seg i arbeidsplassen sin før overtakelse” Få ungdom inn i landbruksorganisasjoner. Ansvar: Bondelag- og bonde- og småbrukarlag.

Tiltak

31. Oppstart med 4H i Sokndal og Eigersund eller et felles 4H for Dalane. Ansvar: landbrukskontor, bondelag og bonde- og småbrukarlag og 4H i Rogaland.

10 Strategi for å øke status

Tiltak

32. Bruk av media: Viktig å sette landbruket på dagsorden. Bringe fakta om landbrukets betydning ut til allmennheten. Betydning for kulturlandskap, arbeidsplasser, bosetting, kultur, identitet og trygg mat. Ansvar: bondelag og bonde- og småbrukarlag.

Tiltak

33. Få flere suksesshistorier fram. Vise fram unge som satser og får det til. Få fokuset på muligheter. Dette kan skape begeistring, entusiasme og optimisme og få flere til å satse innen landbruket. Ansvar: Ordførere, landbrukskontor, bondelag og bonde- og småbrukarlag.

11 Strategi for tilleggsnæringer i landbruket

Tiltak

34. Inn på tunet (grønn omsorg) - tilrettelegge tilbud på gårdsbruk til alle aldersgrupper. Det kan være besøksgård for førskolebarn, skoler, tilbud til barn og ungdom gjennom barnevernet, til psykisk utviklingshemmede, personer med psykiske lidelser og personer med demens. En må utnytte et udekket behov innen skole-, helse- og helsesektoren. Utnytte ledig bygningskapasitet og arbeidskraft i landbruket. Nødvendig med avklaring etter plan- og bygningsloven. Etablering av anlegg bør tas

opp i forbindelse med rullering av kommuneplanen. Ansvar: landbrukskontor og levekårsavdeling.

Tiltak

35. Foredling av salg av lokalprodusert mat for å kunne ta en større del av verdiskapningen. Bør være en større satsing (for å få tilstrekkelig volum) innen et avgrenset område. Nødvendig med avklaring etter plan- og bygningsloven. Etablering av anlegg bør tas opp i forbindelse med rullering av kommuneplanen. Ansvar: Bondelag og Bonde- og småbrukarlag i Dalane.

Tiltak.

36. Utbygging av mikro- og minikraftverk. I Dalane finnes mange elver og bekker som kan nyttes til utbygging av mikro- og minikraftverk. Kan være viktig å utnytte disse til kraftproduksjon for å styrke næringsgrunnlaget i landbruket. Nødvendig med avklaring etter plan- og bygningsloven. Etablering av anlegg må tas opp i forbindelse med kommuneplanens arealdel eller som en dispensasjonssak. Regner med at dette tiltaket også blir tatt opp under energigruppa. Ansvar: Kommunene.

Tiltak

37. Utnytte fiskeressurser i ferskvann (utenom laks). I Dalane er det mye ferskvann med innlandsfisk som kan foredles/selges. Det kan her være viktig med erfaringsutveksling mellom innlandsfiske og fiske i sjøen. Ansvar: Dalane miljø og ressurslag og kommunene.

Tiltak

38. Reiseliv. Sterkere samarbeid mellom ulike aktører. Kopling mat, landbruk og reiseliv. Danne et forum. Etablering av reiselivsbygg må tas opp i forbindelse med kommuneplanens arealdel. Ansvar: Reismål Sydvest BA og Næringssjefen i Dalane.

Egersund 20. mars 2009

Frank Emil Moen
Gruppeleder

Steinar Nordvoll
Gruppeseekretær